

Poznámky Politici Slovenského štátu

POLITICI SLOVENSKÉHO ŠTÁTU

Zahraničná politika:

- Uznanie nás 27 štátov (napr.: Veľká Británia, Francúzsko, ZSSR, Švajčiarsko, Vatikán, Švédsko, Španielsko,...), USA nás neuznalo. Po boku Nemecka sme zaútočili na Poľsko, ZSSR a vypovedali sme vojnu Veľkej Británii a USA
- **ROKOVANIA V SALZBURGU** - 28. júl 1940 - Hitler si pozval „na koberček“ Tisa. Rokovali o vnútorných pomeroch v štáte, ktoré sa niesli v znamení rozporov medzi umierneným a radikálnym krídlom HŠLS, pretože radikáli mali menšinové zastúpenie vo vláde. Ich cieľom bolo prebrať úplnú kontrolu nad štátom, vo februári 1940 vyvolali vládnu krízu. Plánovali pochod na Bratislavu, po vzore Mussoliniho pochodu na Rím, ktorý sa však neuskutočnil. Víťazstvo umiernených bolo však iba zdanlivé, pretože Hitler potom ako porazil Francúzsko začal venovať pozornosť aj Slovensku, ktorej výsledkom sú rokovania v Salzburgu, kde musel Tiso urobiť ústupky, z pozície ministra zahraničných vecí bol odvolaný F. Ďurčanský a na jeho miesto zasadol V. Tuka, ktorý bol zároveň aj predsedom vlády. A. Mach sa stal ministrom vnútra a hlavným veliteľom Hlinkovej gardy. Na Slovensko prišli nemeckí poradcovia beráteri, ktorí kontrolovali celý spoločenský život.

Vnútoraná politika:

- 21. júla 1939 bola prijatá ústava, na základe ktorej sme sa volali Slovenská republika a boli sme klérofašistický štát (reakčná ideológia spájajúca fašizmus s klerikalizmom- reakčné úsilie o výsady cirkvi a jej vplyv na politický život)
- Zákonodarnú moc v štáte reprezentoval snem, ktorý tvorilo 80 poslancov, volených na 5 rokov
 - Snem volil prezidenta= Jozef Tiso (volený na 7 rokov)
 - Právomoci prezidenta:
 1. Zvolať a rozpustiť snem
 2. Vymenovať a prepustiť členov vlády
 3. Podpisovať zákony
 4. Vypovedať a ukončiť vojnu
- Výkonnú moc reprezentovala vláda, ktorú menoval prezident. K vláde sa teda dostala HŠLS, ktorá presadzovala autoritatívny režim.
- **HSES** – vznikla ako Slovenská ľudová strana v 1905, v rokoch 1913 až 1938 bol predseda Andrej Hlinka / 1925 – HŠLS /, 1939 predseda Jozef Tiso. Strana sa členila na miestne, okresné a župné organizácie, v roku 1943 mala 900 000 členov. Členstvo v strane bolo

motivované napríklad na základe vlastného prospechu, strachu, ochrany.. Strana bola rozpustená po vypuknutí Slovenského národného povstania v septembri 1944 povstaleckou Slovenskou národnou radou, ktorá zabrala aj majetok strany.

- Vznikli a pôsobili polovojskové organizácie Hlinková garda a Hlinková mládež.
- HG – spočiatku bolo členstvo v nej povinné pre osoby od 18 rokov, aby vykonávali okrem vojenskej povinnosti aj ďalšie služby na ochranu vlasti, neskôr to bolo na základe dobrovoľnosti. Pre osoby mladšie ako 18 rokov tu bola HM. Počas SNP sa v rámci HG vytvorili pohotovostné oddiely HG spolupracujúce s Nemcami, podieľali sa aj na masových popravách v Kremničke a Nemeckej
- Neskôr nastal rozkol v radoch HSĽS a vytvorili sa dve krídla:
 - 1) Umiernení politici: Jozef Tiso, Ján Sivák, Gejza Medrický
 - 2) Radikálni politici: Vojtech Tuka, Alexander Mach, Karol Murgaš
- **JOZEF TISO** - Narodil sa 13.októbra 1887 vo Veľkej Bytči, dnes Bytča, Rakúsko-Uhorsko – zomrel 18.apríl 1947, Bratislava, ČSR
- Bol rímskokatolícky kňaz, politik, predseda Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (1938–1945), poslanec Národného zhromaždenia ČSR (1925–1939), minister zdravotníctva a telesnej výchovy (1927–1929) a po vyhlásení Slovenského štátu jediný prezident tohto satelitného štátu Nemeckej ríše
- Štúdium:
 - V Bytči navštevoval cirkevnú ľudovú školu
 - Nižšie gymnázium v Žiline a piaristické gymnázium v Nitre
 - Študoval teológiu na univerzite vo Viedni, kde mu bol v roku 1911 priznaný titul ThDr.
- V roku 1910 bol košickým biskupom Dr. A. Fischerom-Colbriem vysvätený za kňaza. Obdobie rokov 1910 – 1914 prežil ako kaplán v Oščadnici, Rajci a Bánovciach nad Bebravou
- V rokoch 1914 a 1915 pôsobil ako poľný kurát pri 71. pešom pluku rakúsko-uhorskej armády v Halíči
- 1915-1918 pôsobil ako spirituál seminára a profesor náboženstva v Nitre
- V 1918 sa zúčastnil na zriaďujúcom zhromaždení Slovenskej ľudovej strany v Žiline
- V roku 1921 získal nižšiu hodnosť "tajného pápežského komorníka" s titulom Monsignore
- Počas svojho života pôsobil tiež ako profesor morálnej a pastorálnej teológie, biskupský tajomník v Nitre, farár a neskôr dekan v Bánovciach nad Bebravou, poslanec Národného zhromaždenia v Prahe za HSĽS, minister zdravotníctva a telovýchovy v tzv. panskej koalícii
- Funkciu podpredsedu HSĽS zastával v rokoch 1930 až 1938, o rok neskôr predsedal slovenskej autonómnej vláde. Po smrti Andreja Hlinku bol poverený vedením strany ako jej prvý podpredseda. Za predsedu bol zvolený na riadnom zjazde HSĽS 30. septembra 1939. V októbri toho roku bol zvolený za prezidenta Slovenskej republiky a v tejto funkcii zotrval do roku 1945
- V roku 1945 bol po krátkom pobyte v nemeckom exile vydaný do ČSR a 28. októbra 1945 bol uväznený. Národným súdom bol odsúdený na trest smrti povrazom, ktorý bol vykonaný 18. apríla 1947 v Bratislave
- V rodnej Bytči má zriadenú pamätnú izbu

- **VOJTECH TUKA**- právnik, ideológ a funkcionár HSEŠ. V roku 1929 bol odsúdený na 15 rokov za špionáž v prospech Maďarska a od roku 1938 bol opäť politicky aktívny. Výrazne sa pričínal o rozbitie Československa. Jeho politické pozície sineli po rokovaníach v Salzburgu, okrem predsedu vlády sa stal aj ministrom zahraničných vecí. Bol za spoluprácu s Nemeckom a po jeho vzore aj za riešenie židovskej otázky. Spolu s A. Machom sú zodpovední za prvú vlnu deportácií, no aj počas ich zastavenia naďalej útočil na Židov. Zápas v strane medzi radikálmi a umiernenými napokon skončil v prospech umiernených, chorľavejší Tuka prestal byť postupne politicky aktívny. Koniec vojny ho zastihol v rakúskom sanatóriu. Do krajiny sa dostal v roku 1945, keď ho pripojili k presúvanej skupine, v ktorej bol aj prezident Tiso, či A.Mach.

Na súde vypovedal na vozíku, svoju vinu poprel, že nemohol rozhodovať bez Tisovho súhlasu. Odsúdený bol Národným súdom v Bratislave a dostal trest smrti, ktorý bol vykonaný 20. augusta 1946.

ALEXANDER MACH – bol novinár a slovenský nacionalistický politik presadzujúci spoluprácu s Nemeckom. Patril s Tukom k radikálom, budoval HG a výrazne sa pričínal aj o deportácie. Stal sa hlavným veliteľom HG a ministrom vnútra. Snažil sa zo svojej pozície ministra presadiť zákon o úplnom vystaňovaní Židov. Až do konca svojej kariéry prenasledoval židovskú menšinu na Slovensku. Na Slovensko bol presunutý z rakúskeho zajateckého tábora a bol súdený v Bratislave. Svoju vinu čiastočne priznal. V roku 1947 bol odsúdený na 30 rokov, trest mu bol znížený a po 23 rokoch bol v roku 1968 prepustený.